

A HALHATATLAN ÉPÍTŐMESTER HALÁLÁNAK SZÁZADIK ÉVFORDULÓJÁN, 2014-BEN LECHNER ÖDÖNRE EMLÉKEZTÜNK. AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM KOORDINÁLTA EMLÉKÉVBEN SZÁMOS ESEMÉNYRE KERÜLT SOR, AMELYEK SZÉLESEBB KÖRBE TETTÉK ISMERTTÉ LECHNER MUNKÁSSÁGÁT ÉS A VILÁGÖRÖKSÉGRE IS JELÖLT ÉPÍTÉSZETI HAGYATÉKÁT.

A MEG NEM ÉRTETT GÉNIUSZ

Ki volt e bölcs, újtó, kicsit csudabogár építész? „...a formanyelvnek óriási szuggeraló, hódító ereje van. Sokkal nagyobb, mint az irodalmi nyelvek. És ezért ránk nézve majdnem fontosabb a formanyelv az irodalmi nyelvnél. A mi magyar nyelvünk alig képes a tőle idegen nyelvek tengerében gyorsan gyarapodni vagy asszimilálni. Nem értik meg, és nem akarják megérteni – politikai okokból... S ezért kell, okos előrelátással, a magyar nyelvnek a magyar formanyelvvvel segítségére jönnünk. Ez a szemem keresztül asszimilál...” – vallotta egy alkalommal Lechner Ödön (1845–1914), a magyar építészet megreformálója, a honi szecesszió úttörője. Gondolatai talán segítenek rávilágítani, micsoda

ideák mentén alkotott, milyen erőkhajtották megrögzötten célja felé.

Lechner Ödön a századforduló, a szecesszió és egyetemes építészetünk kiemelkedő alakja. Tanulmányait Nyugat-Európa leghíresebb egyetemén és irodáiban folytatta, járt Berlinben, Párizsban, Olaszországban és Angliában. Pesten Pártos Gyula

lával közösen nyitott tervezőirodát, később egyedül, máskor különböző partnertervezőkkel együtt dolgozott. A francia késő gótikához nemcsak az esztétikum miatt ragaszkodott, szeretett volna a német kulturális hegemóniának gátat szabni. Angol tapasztalatokkal a tarsolyában – tudniillik az angolok előszeretettel alkalmazták

A SZECCESSZIÓ HÓDÍTÁSA

A Monarchia országaiban a szecesszió a konstruktivista-geometrikus törekvések jegyében fogant, az irányt Olbrich bécsi „Sezession Pavilon”-ja példázza a legszemléletesebben. Magyarországon minden irányzatot megtalálunk, hiszen építészeink hosszú éveket töltöttek európai tervezőirodákban, de az itthoniak is azonnal magukévá tették az állandóan felszínre törő újabb divatot. Ehhez társult még egyéni képzelőerejük, amellyel a különböző stílusirányzatokat ötvözték.

gyarmataik népi motívumait – érlelődött meg benne a gondolat, hogy a magyar építészet formanyelvét gyökeresen új alapokra helyezze, mind az ornamentika, mind az anyagfelhasználás tekintetében. Londoni tanulmányútja során kezdett érdeklődni az égetett mázas agyag iránt. Ebben még inkább megerősítette Zsolnay Vilmosmal való találkozása, amely egész további munkásságára döntő hatással volt. A két zseni megismerkedése nagy hatást gyakorolt Lechner épületeinek arculatára, ő alkalmazta először a Zsolnay gyárban készülő, általa pirogránitra keresztelt különleges építőanyagot, valamint a világhírűvé vált ezoint.

Mániákusan törekedett egy új, nemzeti stílus megalkotására, amely a magyar építészetben erősen gyökeret eresztett és rendkívül népszerű eklektika leváltására lett volna hivatott. Emiatt sok kritika érte személyét és az eszmét, amelyet képviselt. Egy sajátos magyar stílus létrehozására a legalkalmasabbnak a magyar és a keleti (perzsa,

indiai) népművészet díszítőelemeit találta. Épületei ebben a szellemben fogantak. Leghíresebb munkái Budapesten az Iparművészeti Múzeum, a Földtani Intézet, a Sipeki-villa, a Drechsler-palota (Balettintézet), a Postatakarékpénztár, a kőbányai Szent László templom, továbbá a kecskeméti és a szegedi városháza. Jellemző a kor viszonyaira, hogy bár az Iparművészeti Múzeum épülete még sok eklektikus jegyet viselt magán, sokan támadták érte Lechnert, 1902-ben még parlamenti felszólalásban is. Bezzeg Kecskemét akkori polgármestere bátrabb volt: a város főterét új (szecessziós) stílusban kívánta beépíttetni, ezért pályázatot írtak ki fiatal építészek számára, akik az art nouveau-t képviselték. Így jött létre az országban szinte egyedülálló városközpont, centrumában a Lechner alkotta Városházával.

Lechner egyéni tragédiája, hogy életében a közvélemény soha nem emelte arra a magaslatra, amely megillette volna. Molnár Ferenc írta ha-

lálakor: „Miért nem vették be maguk közé Lechner Ödönt azok, akiktől az anyagi boldogulása függ, akik teret tudtak volna adni az ilyen ritka tehetségnek (...)? Mert nem lehetett vele kezdeni semmit.” Ma már a mester utókorra hagyott épületei hazánk legérdekesebb és legszínesebb építészeti emlékei közé tartoznak.

Velkei Tamás

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM

Az 1896-os millenniumi ünnepek vége felé, az utolsó események egyikeként adták át az Iparművészeti Múzeumot, amely hihetetlen gyorsasággal épült fel. Megálmodója, Lechner Ödön az összes tervet maga rajzolta, a legapróbb részletekig! Elkalandozott a hagyományos térszerkezettől – az épület mérész küllemével egykor is, ma is megosztja a közvéleményt.